

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת שמות 165 גליון

והנה נער בוכה

בכדי שלא ישלטו עליו בני דורו בכשפיהם ותאבד תקותם חלילה, כמובא בילקוט שמעוני (פ' בראשית רמז מב) ממדרש אבכיר.

ובזוהר בראשית (בדף נח ע"א) מובא עוד, שעל זה נאמר (בתהלים מו, ט) "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ", שנתן כוח בשמות שנותנים לצדיקים שיגרום למהותם ויביא לעינים, ומכח שמו ידע נח את דרך עבודתו בעולם, ואכן כאשר יצא נח מן התיבה נאמר "ויחל נח איש האדמה ויטע כרם" (בראשית ט, כ), שבא לעסוק בתיקון האדמה לרפאה מהקללה כמובא בזוהר חדש נח (בדף כו ע"ב), אבל מפני שלא ביקש רחמים על דורו טעה ביין ולא עלה בידו הדבר, ולכך הוצרך לבוא משה לתקן את אשר החל נח כמובא שם בזוהר חדש נח (בדף כט ע"א), ושוב התעורר הצורך להסתיר את שמו מבני דורו שלא ישלטו בו כשפים חלילה, אבל כאשר ראתה פרעה שנתרפאה מצרעתה בזכותו כמובא בפרקי דרבי אליעזר (בפרק מח), נתחזקה אמונתה בתוקף שבוודאי לא ישלטו בו כשפים כמו שביאר שם (בפרקי דרבי אליעזר) רבי אליהו האתמרי בספרו 'לא עוד אלא', ולכך שמה שקראה לו 'משה' על שם החסד שגמלה איתו הוקבע לדורות, כי מתוך שהתעורר שם זה מן התחנותים באמונה ובחמלה על מהותו ושליחותו, היה לו קיום נצחי. ולכך נאמר בה 'ותראהו את הילד' שראתה שכנה עימו וראתה שהוא מהול כאמור, שמרמז הדבר שמצידו אין לו כל קיום גשמי בעולם, אבל מתוך שנתעוררו רחמיה עליו זכתה לקיימו ולהעמידו לנצח, ובזה זכתה לרוב שכרה וטוב חלקה.

ראשית חכמה

ואף שמו 'משה' מורה על מהותו שאין לו שום קיום בעולם מצד עצמו, וכמו שכתב המגלה עמוקות (בפ' ואתחנן, אופן קט) שהוא נוטריקון 'שם מ"ה', שהוא מהותו של משה, כמו שאמר (בשמות טז, ז) "ונחננו מה", שכל ענינו הוא לגלות בעולם את השם מ"ה, שהוא גילוי כבוד הבורא ב"ה בעולם. ולכך אמר רבי אלכסנדראי בזוהר חדש בראשית (בדף טו ע"א) שעל משה נאמר (בתהלים קיא, י) "ראשית חכמה יראת ה'", ש'חכמה' מרמז לשם מ"ה במילוי (י"ד ה"א וא"ו ה"א) ובמילוי דמילוי (י"ד וא"ו דל"ת, ה"א אל"ף, וא"ו אל"ף וא"ו, ה"א אל"ף - שיש בו כ"ח אותיות), שמעולם לא גילה הקב"ה לאדם שם זה, אלא קצת הימנה נגלתה למשה, כנאמר בו (דברים לג, כא) "וירא ראשית לו".

ברוך אתה בבואך

ומראשית ביאתו לעולם היתה מטרתו של משה לקרב רחוקים ולברר מהם הטוב מהרע שנאחז בהם, כמו שדרש עליו רבי יהודה בר סימון בדברים רבה (ז, ה) מקרא שכתוב "ברוך אתה בבואך" (דברים כח, ו), שבביאתו לעולם קירב רחוקים, זו בתיבה בת פרעה, שהיתה בתיבה בסוד קליפת הנוגה המעורב טוב ורע, ומתוך רחמיה שנתעוררו עליו נתברר הטוב שבה מכח קדושת נשמת משה, ונכנע מקרבה הרע שנאחז בה מבית פרעה, אמנם במשה נאחז מהרע שלה, כי כאשר היה בתיבה היה גופו קדוש ונקי ללא שום אחיזה של רע מענין קליפה נוגה, ובסוד החשמ"ל העליון, אבל מתוך שנגעה בו בת פרעה

ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו (ב, ו). דרש רבי יוחנן במסכת סוטה (בדף יב ע"ב) שירדה בתיה בת פרעה לרחוץ מגילולי בית אביה, וכאשר ראתה את התיבה בתוך הסוף, מסרה נפשה להצילו, על אף שעברה בזה על גזירת אביה פרעה, וכאשר פתחה את התיבה, ראתה ששכינה עימו, ונתעוררו רחמיה עליו, וכאשר ראתה אותו מהול ידעה שמילדי העברים זה.

ומובא בתיקונ"ז (בתיקון יא, דף כו ע"ב) שרחמים אלו שנתעוררו לבתיבה על משה, הם הרחמים שיתעוררו בעת הגאולה, שמתוך שיתעוררו ישראל לבכייה מצער הגלות וכענין 'הנה נער בוכה', הנה שערי דמעה לא ננעלו ומיד 'ותחמול עליו', שיקויים בהם "בבכי יבואו ובתחנונים אובלים" (ירמיה לא, ח), ויתקבצו ויצאו מן הגלות.

ותראהו... ותחמול עליו

ועיקר הדבר הוא, שמידת הרחמים מתעוררת מתוך גילוי הרחמים מלמטה, וכמו שאמרה תורה (דברים יג, יח) "ונתן לך רחמים ורחמך והרבך" ודרש רבן גמליאל בריבי במסכת שבת (בדף קנא ע"ב) שכל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים, ובזה תלוי סוד הגאולה, שכפי שגאולת מצרים החלה מתוך גילוי הרחמים של בתיבה, כן הוא בגאולה העתידה, שהקיום של הגואל תלוי במידת הרחמים שתתעורר בעולם בענינו.

וזו היתה מעלת בתיבה, כי הנה בדרך הטבע לא היה משה יכול להתקיים בעולם לרוב קדושת נשמתו, אבל כאשר לבשה את בתיבה רוח טהרה לרחוץ מגילולי בית אביה, הרי שמצוה גוררת מצוה, וזכתה מתוך כך להתעורר ברחמים על משה ממקומה הנמוך והשפל, ובזה לא השבית לנו הבורא ב"ה גואל.

ולכך זכתה בתיבה בעבור כך לכל מעלתה הנצחית, שעלתה בחייה לגן עדן כמובא במסכת כלה רבתי (פ"ג) ובמסכת דרך זוטא (א, יח), וניתן לחלקה היכל מיוחד בגן עדן עם נשים צדקניות, ומשתעשעת בכל יום בזיו פניו של משה, ואומרת אשרי חלקי שגידלתי לאור הזה, שזהו העונג היותר גדול לה יותר מכל התענוגים, כמובא בזוהר שלח (בדף קסז ע"א), כי כל עיקר גאולתנו נתעוררה ממעשיה הטובים וחמלתה על משה.

ותקרא שמו משה

ולכך מכל השמות שנתנו למשה לא קרא לו הקב"ה אלא בשם שנתנה לו בתיבה על שם "כי מן המים משיתיהו" (ב, ב), כמובא בשמות רבה (א, כו) ובויקרא רבה (א, ג). כי הנה מובא בילקוט שמעוני (פ' בראשית רמז מב) ובזוהר בראשית (בדף נח ע"א) שכאשר קילל הבורא ב"ה לאדם הראשון "ארורה האדמה בעבורך", אמר לפניו, ריבוננו של עולם, עד מתי, אמר לו, עד שיוולד אדם מהול ממעי אמו כמותך, וכיון שנוולד נח מהול וראו שכנה שורה עליו, אמרו כולם "זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה'" (בראשית ה, כט), אבל הזהיר מתושלח את למך שיסתיר את שמו מבני דורו,

ואלה יעמדו על הברכה

העלון מוקדש לרפואת ישועת והצלחת: פבל נסים בן מרינה, שניאור זלמן בן בת שבע, יאיר בן טניה, אוריאל בת לאה, נתנאל הקון בן סיגל.
להקדשות יקיריכם ניתן לפנות בטל' 076.5995991

לעילוי נשמת
ליאל בן משה הי"ד,
ראו דור דרוור בן רונית.

ולאדם לא מצא עזר

וזה עיקר הבירור בעקבתא דמשיחא, שיתנסו ויתבררו רבים בדרכי גילוי הרחמים שמלמד משה בתורתו, כי יתרכו ויתפשטו בעולם דעות מנהיגי הערב רב, שכל מהותם הוא רק על טובת העולם הזה בלבד, ואינם חושבים על תכלית הבריאה ועל כבוד שמיא, ואין להם ערב ויקר לראשית החכמה, היא יראת ה', ובזה נעשה משה בסוד קטנות ואין מתעוררים הרחמים לגאולת ישראל, כמו שביאר כל זה הזוהר חי (כפ' בראשית, דף קיג ע"א).

אבל כאשר מתעוררים ישראל לילך בדרך תורת משה אמת המסורה בידי מנהיגי אמת שכל ראשית חכמתם היא יראת ה', נותנים הם בזה כח ותקומה לדעתו של משה שתהיה בסוד גדלות, ונתקן הפגם והקלקול של ראשי הדור שמשורש נשמות הערב רב, כמובא שם בזוהר חי (כפ' בראשית בדף קיג ע"ב), וחוזרים ומתעוררים הרחמים לגאול את ישראל בגאולה השלמה והנצחית.

פרח ממנו גוף קדוש זה, ומ'תיבה' נעשה 'בתיה', שנאחה בו מזוהמתה מעט, אבל במעמד הסנה חזר לו הגוף הקדוש הזה, כי צייה לו הקב"ה "של נעליך מעל רגליך", שהוא אותו הגוף שנגעה בו בת פרעה כמובא בתיקונ"ז (בתיקון יב, בדף כז ע"א), וכמבואר כל זה בדברי רבנו האר"י בעץ חיים (שער מט, ב).

ולכל קרא לו אז הקב"ה 'משה משה' בשם שקראה לו בתיה, לרמוז שמחד יש לו לדבוק בקרוב הרחוקים, כענין בתיה, שבוזה יהיה לו שם ואחיזה בעולם, ומאיך יש לו להיזהר שלא יאחז בהם מזוהמתם, כי עלולים הם לקלקל שליחותו. ולכך סרב משה תחילה בשליחותו, כי חשש לקלקל, וכפי שאכן הטעה אותו לבסוף פרעה כאשר שלח איתו את העם, הם הערב רב, שבוזה התקיים בו "כי העושה יהולל חכם" (קהלת ז, ז), כי לא היו ראויים לקרבם, אבל כבר השיב לו הקב"ה שיתוקן הדבר לבסוף על ידי משיח, שבכוחו של משה ישלים את המלאכה ויכניע לקליפת הערב רב.

"אלהים אלי אתה אשחרך" (תהלים סג, ב)

משיעור יום א' אחרי קדושים תשע"ב

ביום הראשון שנאמר בו (בראשית א, ד) "וירא אלהים את האור כי טוב", שאך בו בלבד יוכלו הבריות להשיג מגדולתו יתברך, ובסוד הכתוב (יחזקאל א, יד) "והחיות רצוא ושוב", ש'רצוא' הוא כנגד הגילוי ו'שוב' הוא כנגד ההסתרה והכלים המוכרחים להשגת כל דבר אלהות.

ומשמעות הדבר הוא, שכל אדם יש לו בחייו צד גילוי, שהוא כל הטוב הנראה והנגלה לעיניו, ומאיך יש לו לצד ההסתרה והסתום, שהוא כל דבר צמצום המעכב בעדו, וכאשר אין הדעת מתוקנת במשקל האמיתי והנכון, אין הוא רואה את טוב השי"ת וצדקותו מצד כל מה שמגלה הוא אליו מחד ומה שסותם ומסתיר ממנו מאידך, אך כאשר קרוב האדם אצל התורה ודרכי צדיקים, נמשך בו תיקון הדעת יותר ויותר, ובכך נעשה משקל דעתו על תיקונו, ועומד הוא לפני השי"ת בלא קושיות ופגם אמונה על ענין הגילוי וההסתרה, ומצדיק על עצמו את כל הנהגת השי"ת עימו, ויכול הוא לעמוד כביכול פנים בפנים לפני השי"ת בתורה ותפילה באחדות ושלימות עם עבודתו ללא בלבול וספק.

ד

והנה הדבר הפוגם בזה המשקל הוא החטאים והעוונות, שכאשר חטא אדם הראשון, הנה גרם פגם עצום במשקל הדעת, ומתוך כך נעשה מבוהל ומבולבל מצד הגילוי ומצד ההסתרה, עד שכאשר נודע לו מגודל גילוי השי"ת אין לו הכלים לעמוד בפניו יתברך, וכמו שאמר אז "את קולך שמעתי בגן ואירא, כי עירום אנכי, ואחבא" (בראשית ג, י). וכאשר שורה הוא בצד ההסתרה, נחלש בדעתו ומתבהל עד שאינו יכול לעבוד לפני השי"ת מתוך משקל יראה ואהבה, שלכן פתח בתשובה מצד הדין ק"ל שנה, כמו שאמרו במסכת עירובין (בדף יח ע"ב) ובבראשית רבה (כ, כ), שעמד ק"ל שנה בתעניות ונכנס במי גיחון, עד שנעשה בשרו חלדין חלדין (נ-נקבים נקבים), כמו שאמר רבי יצחק בזוהר בראשית (בדף נה ע"ב).

וכך הוא לדורות, שכל שחלילה בא האדם לידי חטא, כך נעשה קלקול במשקל דעתו לכוון החסדים והגילוי כנגד הגבורות וההסתרה, וגם כאשר שב האדם בתשובה ועזב את החטא וחפץ לשוב אל השי"ת, הנה פעם הוא מזדרז לרוץ אחרי השי"ת שלא כפי דרגתו האמיתית, ופעם הוא הולך ומתרחק שלא כפי דרגת אמונתו ודרגתו, והוא מחמת שנפגם משקל דעתו, שפעם הוא כך ופעם הוא כך, ושורש הדבר הוא בחטא וקלקול הברית, שבתיקונו נתקן הדעת הקדוש של האדם המיישב את נפשו ומחשבתו וכל מידותיו.

ה

והנה בפגם הדעת נעשו ב' ענינים, האחד הוא שנתקלקל משקל הדעת והמחשבה, והשני הוא שנמשך זוהמה על הגוף והאברים. ובזה שנתקלקל משקל הדעת רואה האדם את צד השחרות, שהוא גוון שחור המרמז לצמצום ועיכוב וקושי בכל צד מחשבה. כי צד המחשבה המתוקן הנה הוא 'סתים' וגליא', שהוא צד לבן המרמז אל הגילוי, וצד שחור המרמז אל ההסתרה, וכאשר הוא בתיקונו נוטה הוא אל החסד והלבן, אמנם כאשר נתקלקל משקל הדעת נוטה הוא אל גוון השחור המרמז על צמצום, ומשמעות הדבר, שחושב האדם מחשבות רעות ושופט לצד הדין, ואין הוא מסתכל ורואה את כל הטוב הטמון בו, ואת כל הטוב הסובב אותו מטובו של הבורא ב"ה עמו, אלא נמשך הוא במחשבתו לצד הדין והצמצום.

א

הנה התורה שהיא שמא דקוב"ה היא כולה סתים וגליא כמו שאמר רבי יצחק בזוהר אחרי (בדף עא ע"ב), היינו שמצד אחד היא מגולה ומכריזה על אמיתתה בעצם קיומה, והכתוב בה מכריז על אמיתת מציאות ודרך השי"ת, כמו שפתחה תורה "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", וכמו שכתוב (שמות כ, ב) "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", כי אמיתת מציאות הבורא ודרך הבורא מגולים הם מעצם הויית כל הנמצאים, ומעצם מציאות התורה וקיומה בידינו, ומצד זה הרי שהשי"ת ותורתו הם בבחינת 'גליא'. אמנם מאידך יש בה צד שהכל הוא סתום ונעלם, שמתוך העולם הזה התחתון נראה מציאות ה' והנהגתו בבחינת 'סתים', שכאשר אין שידוד הטבע, ואין רואים לכל דרך הנהגת ה' ב"ה את העליונים והתחתונים, הרי שאין מגולה לנבראים אמיתת מציאותו יתברך, ובזה נעשית התורה לבחינת 'סתים'.

ב

וכלל הידיעה מהשי"ת ותורתו תלוי הוא בדעת, שהגילוי נמשך הוא מצד החסדים שבדעת, והצד הסתום והנסתר מצד הגבורות שבדעת, ושניהם נצרכים כאחת, כי גם ההסתרה והצמצום נצרכים לאדם, בכדי שיוכל לאחוז ולהכיל בשכלו כל דבר אלהות שהוא למעלה מן הדעת, ולכך צריך שיהיה לאדם גם מן החסדים שבדעת וגם מן הגבורות שבדעת, שמתוך שיש בו משניהם יכול הוא לעמוד ולסבול את אור התורה והידיעה מהבורא ב"ה.

אמנם בכדי שיוכל להיות דבוק בתורה הקדושה שהיא בבחינת 'סתים' וגליא', צריך שיהיה בו את המשקל הנכון והמדויק בין החסד לגבורה, בין מה שמגולה אצלו לבין הנסתר, והוא מהות הדעת, שהיא האות ו' שבאות א', כי האות א' היא תרי יודין וואו', והאות ו' העליונה היא כנגד הגילוי, והאות ו' התחתונה היא כנגד הסתימה וההסתרה, והאות ו' שבאמצע היא סוד המתקלא (-המשקל) השוקלת ביניהם, והיא המייחדת בין החסדים לגבורות להיות לאות א' אחת המְּטָה כלפי חסד והגילוי, ורומזת לא' של האור' שנברא ביום הראשון לבריאת העולם.

ג

וכאשר עומדת זו האות א' ביחוד כראוי, הוא תיקון ושלימות הכל, כי בזה מראה האדם על צדיקו של עולם, היינו שיש בו דעת שלימה, להכיר בגילוי הבורא מחד, ומאיך ידע ויבין גם מההכרח לסתום ולגנוז כל גילוי שאין ראוי לגלותו, כל מדרגה כפי הראוי לה. כי מתוך שלמות דעות זו עומדים צד הגילוי וצד ההסתרה פנים בפנים להיות למדרגה אחת בגילוי הבורא וגילוי התורה, וכמובא בספרא דצניעותא שבזוהר תרומה (בדף קעו ע"ב) שעל ידי סוד המשקל הנכון עומדים צד ההסתרה וצד הגילוי פנים בפנים להיות כאחד.

והוא גילוי הצדיקים בעולם, כי כל מהותם הוא לגלות ולפרסם את טובו וחסדו הנצחיים של צדיקו של עולם, וכענין שאמר דוד (בתהלים קמה, יז) "צדיק ה' בכל דרכיו", שהוא המשקל האמיתי בין הגילוי להסתרה של ה' ב"ה אל הנבראים, שאך בזה מתגלה טוב השי"ת לנבראים, וכענין שכתוב (ישעיה ג, י) "אמרו צדיק כי טוב", כי משקל דעת זו הוא כנגד האור שנברא

ובזה מלבד העביות שנמשך עליו מיום הולדו, הנה על ידי החטא נמשך על אבריו מעצמות ומהות הזוהמה, ומהות ועצמות זוהמת הנחש היא מידת הכבדות העצלות והמשיכה אחר העצבון והיללה, כי כל אלו הם מיסוד העפר שנמשך אחריה הנחש וזוהמתו ביותר, כמו שנתקלל הנחש (בראשית ג, יד) "ועפר תאכל כל ימי חיך", וכנאמר באיוב (סה, כה) "ונחש עפר לחמו", ומפני שחטא ונתערבה בו זוהמתו, הולך ונמשך האדם אחר הכבדות העצלות והעצבון.

ו

ובכדי שיוכל האדם להיות דבוק בתורה מתוך מחשבה על דרכי האמונה בהש"ת במשקל דעת נכון ואמיתי, ושיוכל להתנתק מעצמות ומהות זוהמת הנחש כפי מידת האפשר, שעל אף שלא תבטל הזוהמה כליל כי אם בכיטול כל הטומאה לעתיד לבוא, עם כל זה בוודאי יש ביד כל אדם להכניע ולכוף לכל מהות ועצמות זוהמת הנחש המלפפת אותו מיום הולדו, ובעבור כך צריך האדם לתקן ליסוד האש, שענינו הוא תנועה מצד הגבורות, והוא כנגד יסוד העפר שענינו הוא חוסר התנועה.

ונרמז הדבר באותיות א' ש', שהאות א' היא תיקון משקל הדעת, היינו שתהיה הדעת שלימה עם הגילוי מחד ועם ההסתר מאידך, ויהיו ההסתר והגילוי פנים בפנים להיות אחד כהאות א', שבזה תהיה דעת האדם מיושבת בכל אבריו כאמור, והאות ש' היא תיקון גוון שחור, שהוא השחרות והצמצום. ומהות האש היא סוד הזריות, כי עיקר שורש ענין הזריות הוא במחשבה, שתהיה המחשבה רודפת תיכף ומיד למחשבה טובה ולהטות כלפי חסד, ובזה מולידה המחשבה חמימות בגוף לילך ולהסיר מזוהמת הכבדות והעצלות ולבטל העצבון, וכנודע שמפני שהמחשבה שוקטת בזמן השינה, לכך גוף האדם מתקרב וצריך לכיסוי, והכלל שעיקר הזריות היא בסוד המחשבה, ובזה ינצל ממידות העצלות והעצבות ויבוא לכדי דעת

מתוקן.

ז

והנה על אף שנשאר המלכות בגוון שחור, כגוון המלכות והלבנה, מכל מקום מאיר בה אור לבן צח ומצוחצח מזיו כבוד האין סוף ב"ה, ומשמעות הדבר, שמאירים סודות התורה ונהפכים מלהיות סתומים, להיות לסתים וגילאי. שהרי התורה היא דברי אלהים חיים, שהיא כנגד האש והצמצום שבאות ש' ד'אש', כנאמר בה (בדברים לג, ב) "אש דת למו", אמנם היא מאירה ומטה כלפי חסד, שמתגלה ממנה שם א"ל ש"ד, המרמז שיש די באלהותו לכל בריה, 'לא־להות' דוקא, כי השגת אלהות אינה אלא בדרך של סתים וגילאי כאמור, שעל אף שהגבורה היא העיקר, וכנגד האות ש' המורה על צמצום, עם כל זה מטה הוא כלפי חסד.

ואין המשמעות שגדולים גילוי החסדים על הגבורות, שהרי אין אור ה' ב"ה וזיו כבוד השכינה יכול להתגלות אל הנבראים רק מתוך צמצום גדול ומוחלט כאמור, כי התחתונים הם כנגד מה ש'סתים', היינו מצד המלכות והאות י' התחתונה שבאות א', ולכן לעולם נחשבת זו המלכות בגוון שחור, אמנם על אף שנשאר בגוון זה הרמוז לצמצום, נוטה היא כלפי חסד על ידי פתח וחלון אחד הנמצא ברקיע, שהוא האות ו' הנוטה באמצעות האות א', וכמו שכתוב (בישעיה מד, כד) "אנכי ה' עושה כל נוטה שמים לבדי", וכנאמר בתהלים (קד, ב) "נוטה שמים כיריעה", כמובא כל זה בהקדמה לתיקון ז' (בדף ז ע"א), וממנו מאירה האות י' העליונה שבאות א', להאיר בה מוחין שהן כענין אות התפילין של ראש, שהם בסוד אור לבן, וכן כענין אות השבת קודש, שהוא ליבונא דמוחא המתקן לכל הלבן שבמוחין, והוא תיקון הברית המשיב את משקל הדעת למקומו.

ח

והנה הדעת המתוקן ומאיר בתוקף בשלימות הוא בבית המקדש, ששם היה הדעת מאיר בשלימות, והכרובים היו בבחינת האותיות י' שהם קטנים, כי 'פְּרָבְיָא' היינו תינוקות כמובא במסכת חגיגה (בדף יג ע"ב), והשכינה המייחדת בניהם היא בסוד האור מ"ה המתפשט ומתייחד בה מקוב"ה ושם המפורש, שהוא שם מ"ה, שהוא אורח אצילות הנרמז באות ו' דשם הוי"ה, ששורשו הוא בהאות ו' הנטויה באות א' הנמשכת מרום המעלות בשורש אותיות התורה ודעתו יתברך.

ומשמעות הדבר, שעל ידי הכרובים היה הקב"ה מפיץ לישראל ומגלה להם את אהבתו, והיה חפץ להראות לישראל שישבו אליו יתברך מצד החסד, שהוא מתוך הדבקות בדעת מתוקן, שבזה לבד יתקן כל משקל דעתם, כי האור מ"ה הוא נמשך מן הדעת, ונקרא בלשון הקדמונים אור המתקן, כי על ידו תיקן הקב"ה לכל השבירה ועולם התווה, ומתוך הארתו

נחשב הכל לעולם התיקון, כי מתוך שהאיר זה האור, הולך העולם ונתקן תמיד, וכל יום קרובים אנו יותר אל התכלית הטוב והנצח.

וענין האור מ"ה הוא שמתקן את הכל מאליו ואין הוא נצרך לפעולת התחתון כלל, ומפני זה נאמר (בבראשית ב, ה) "ואדם אין לעבוד את האדמה", וכמו שרמזו בזוהר בראשית (בדף לה ע"א), כי על ידי 'אדם' העולה כמנין מ"ה יעלו גם התפילות להוריד הגשמים, היינו שאור זה מעורר הבריות להתפלל, ומכוחו ועל ידו נעשה כל ענין טהרת החטא מאליו, ואין האדם צריך אלא שיהיה נכנע בתכלית.

וזהו שהיה הקב"ה חפץ ביותר להראות האהבה על ידי הכרובים כמו שאמר רב קטינא במסכת יומא (בדף נד ע"א) שמשוהו עולין לירושלים היו מגוללים את הפרוכת לעולי הרגל ומראים להם הכרובים ואומרים 'ראו חבתכם למקום', וזהו בכדי לכוונם ולהראותם את הדרך שישרה בהם האור מ"ה, שאילו רק יכנעו לפני הבורא ב"ה, בוודאי יביאם לתשובה שלימה וטהרה מכל חטאייהם. ולכך היה מתפאר הקב"ה באחאב (מלכים א' כא, כט) "הראית כי נכנע אחאב מפני", כי תאב הקב"ה שיהיה האדם נכנע לפניו, בכדי שבזה יאיר בו הקב"ה להאור מ"ה להשיבו עד אליו.

ט

והכניעה לפני הש"ת גדולה היא מענין הקרבן, כמו שכתוב (תהלים נא, יח) "כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה, זבחי אלהים רוח נשברה, לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה". כי כל ענין הקרבנות היה להכניע לב האדם כמובא ברמב"ן (ויקרא א, ט), שבכך ישרה עליו האור מ"ה ויביאו לתשובה שלימה, שהוא תיקון המוחין והמשכת אור התפילין של ראש וסוד מידת הרחמים, שהיה מגולה תדיר ומטה כלפי חסד ומידת האהבה, שכל זה היא תשובה הבאה מלמעלה, והיא מעוררת לב הערל להשתוקק ולהיות צמא אליו יתברך בוידוי ובתשובה שלימה מאהבה.

אמנם בכל זה זכו ישראל כאשר היו יודעים שכל השראת השכינה בהם היא מתוך השראת השכינה אצל הצדיקים ובזכותם, והם שהיו מראים פנים לישראל להיכנע לפני הבורא ב"ה ולהיות כלא קיימים, וכשם שאמרו בזוהר תרומה (בדף קמ ע"ב) ששרתה השכינה אך על משה לבדו, ובזכותו ועל ידו נחשבת השכינה כשורה בישראל, וכן אמרו בשמות רבה (ח, א) על דוד, שלא נכנס ארון הקודש רק אחר שהלך שלמה והביא ארון דוד אביו, ואמר רבי חייא בשם רבי חלבו שבאותה שעה חיה דוד ושרתה השכינה, וכל זה בכדי שיבואו ישראל לתכלית בעבודת וכבוד האל ב"ה.

אמנם כאשר איבדו את החכמים ואת כבודם, איבדו להשראת השכינה בבית המקדש, שהוא בית לשכינה, ומאז אין השכינה אלא כבמלון ואכסניה אצל הצדיקים הנקראים שבת, כי בהם נמצא תיקון הדעת בשלימות, וכן אמרו שם בזוהר תרומה (בדף קמ ע"א), שכאשר מצאה השכינה בדוד המלך איש מתוקן וטהור וזכאי, מיד שרתה עליו ונתחברה עימו. ומשמעות הדבר, שהמקום בו יש התעוררות ועבודה ליחוד פנים לפניו, שהוא האות א' במדרגה גדולה של תיקון הדעת על ידי האור מ"ה, הוא בד' אמות של צדיקים הנקראים שבת, ובהם דרך התשובה נעשית מלמעלה, ובאים לאדם הרהורי תשובה וצמאון גדול לשוב אל ה', הכל בהתעוררות מלמעלה.

וזאת רק מעצם שנכנע האדם ועומד וחפץ שיאיר בו אור העליון לשבר מעליו לכל הקליפות ולבטל ממנו כל דבר רע, ומצפה שיתמתק בו כל צד השחרות צמצום וגוון שחור עד שיאיר בשלימות ויהיו לו מוחין מתוקנים בסוד תפילין של ראש, ובדרך תשובה זו חוזר תיכף למקומו הראשון כאילו לא חטא מעולם, כי תלוי הדבר רק בגודל כניעתו לפני הש"ת ובתוקף אמונתו באור מ"ה העליון, שהוא אור השכינה, שיבוא לתקנו.

ואור זה נמצא בד' אמותיהם של צדיקים גדולים, ותיקון דעת זה חוקק באדם לדרך התשובה. כי כאשר זוכה לזה, רואה הוא בכל אות התורה את האור מ"ה המתקן, ובשבת קודש נכנע ומתבטל לקבל מאור ה'שבת', שהיא כנגד האות ש' המורה על צמצום כאמור, שהם ענין איסור ל"ט המלאכות שבשבת קודש, אך מאידך מטה היא כלפי חסד ומגלה את האין סוף ב"ה בכל שמות הקודש ולימוד התורה והתפילות, ובכל מצוות העונג שבת, עד שמגלה האדם שהכל הוא צמצום המטה כלפי חסד, ושכל צמצום שיהיה הוא בכדי לגלות ולהכיר את הש"ת, כי אי אפשר לידע ממנו אלא מכח הצמצום והשחרות, ולכן נחשב הדבר שהעיקר המאיר בה הוא אור הלבן שמצד האהבה והמוחין והאמונה ברחמי הש"ת.

י

והנה אמרו בבראשית רבה (פד, טו) שמעולם לא חטא אדם ועשה תשובה עד

עד האות 'ד' דשם אדנו"ת, וזהו על ידי ההתבוננות באות א' ד' פעמים, וזכה מאירים חמש גבורות, שהם בסוד האות נ' דשם אדנו"ת, ומאירים זאת באות י', שהיא בסוד גוון שחור, להיות פנים בפנים עם הגילוי העליון, שהם מוחין דתפילין של ראש, שעל אף שנשארתי היא בגוון שחור כטבעה, מכל מקום מִטָּה היא כלפי חסד, לראות את חסד השי"ת ואת הגילוי שלו בתוך הצמצום, שהוא תכלית להגילוי אלהות לנבראים.

וההתבוננות באות א' ארבעה פעמים היא בסוד הכתוב (תהלים סג, ב) "אלהים אלי אתה אשחרך", שאחר שנכנע האדם צריך שיאיר בו האור העליון, ותחילה צריך שיאמין שיש כח עליון ממנו, וזוהי ראשית האמונה, שהוא ענין האות א' הראשונה, וכנגד 'אלהים' שבכתוב. ולאחר מכן צריך האדם לדעת שזה הכח העליון ומציא הכל יש מאין הוא אלוה שלו בעצמו, ואין עבודתו אלא אליו יתברך לבדו, וזהו 'אלהים אלי', שכח עליון זה הוא אלהיו, והוא ענין האות א' השניה שבכתוב. ומתוך שידוע מענין כח העליון שהוא אלהיו ממש, ומאמין ויודע שכל הקורות אותו עומד ותלוי בשמו הקדוש והנהגתו יתברך עימו, צריך לידע שיכול וצריך הוא לדבר אליו יתברך בלשון נוכח, וזהו 'אלהים אלי אתה', שידבר אל אלהיו בלשון נוכח. ובכל זה נשפע בו הרהור תשובה לבקש ולהיות צמא אליו יתברך, כענין שכתוב 'אלהים אלי אתה אשחרך', שאשחרך' הוא לשון בקשה ותשובה אחרי השי"ת כמו שפירש רש"י (בתהלים שם), והיא ענין ההאות א' הרביעית שבכתוב, ובה מאיר את המלכות שהיא בגוון שחור הנרמז בתיבת 'אשחרך', כמוכא שם בזוהר תרומה (בדף קמ ע"א).

יג

כי את מזמור זה (מזמור סג) אמר דוד כשהיה שרוי בצער במדבר יהודה, שהוא בסוד 'סתים' וענין הצמצום וראיית גוון שחור, שעל אף שהיה בורח אז מפני שאול, עם כל זה היה מזמור ומשבח ומודה להשי"ת, וזהו מפני שהיה בסוד 'סתים' וגליא', כי על אף שהיה בסוד הצמצום מאוד, בכל זאת היה מִטָּה כלפי חסד, והיה מכיר באור הלבן הנמשך עליו מלמעלה, וגם אז היתה השכינה מוצאת את דוד ככלי שפל ונבזה וכנוע מאד, ומתוך כך היתה שורה עליו, עד שהיה משבח ברוח הקודש ומודה להשי"ת.

ואמרו שם בזוהר תרומה (בדף קמ ע"א) שעיקר מזמור זה הוא בסוד הכתוב 'אלהים אלי אתה אשחרך', כי הכל הוא בסוד הבינה הנקראת 'אלהים חיים', שהיא כנגד האש כמוכא בזוהר פנחס (בדף רמה ע"ב), שהיא יסוד התנועה והזריזות לתקן את המחשבה ואת כל דרך האמונה בהשי"ת, שמתוך כך יוצא מכל מחשבת מינות וריחוק, כי ניצול הוא בזה מהתשובה שבדרך הדין, ומהמחשבה שיכול הוא לתקן את עצמו ולהשיב עצמו בתשובה לבדו, אלא ונסמך ומתחבר אך בדרך האמונה ומידתה כאמור. וכך היתה דרכו של דוד, שהיה מדמה את עצמו למידות העליונות, וביותר למידת המלכות, והיה עושה את עצמו כדל שאין לו מעצמו כלום, ונתקן הוא כולו על ידי האור העליון. ולכך הסתלק בשבת קודש כמוכא במסכת שבת (בדף ל ע"ב), כי היה כולו כמידת המלכות והשביעית, והיה נכלל בה תמיד.

יד

ולכך צריכים היינו לירד למצרים, בכדי לתקן את התשובה מצד הדין, כדרך תשובת אדם הראשון שהיה מתענה ק"ל שנה מצד הדין, שבזה נגרם כל סיבת ירידתנו למצרים כמו שכתב רבינו האר"י בשער הכוונות (בדרושי הפסח א), בכדי שנבין ונדע שאין אנו יכולים לצאת מכל חשכה אלא על ידי הצדיקים שמאיר בהם האור מ"ה, וכמשה אהרן ומרים שהיו משברים כל הקליפות מעל ישראל, 'משה' מצד המחשבה, 'אהרן' מצד הדיבור, ו'מרים' מצד המעשה.

וזהו כל מהות ימי השוכבים, שבדורות אלו הגופים חלושים ואין בכח כל אדם להתענות ולשבר את גופו בהכנעה, שהיא הכלי לתשובה, אך יהיה זה עיקר עצת האדם לתשובה, שיהיה מכניע את עצמו ביותר מתוך שמירת המחשבה והדיבור, וידבק בעיקר התשובה בזה שיתלה את עצמו בכל הצדיקים, שהם כהאור מ"ה, שבזה יתנו הם בו דרך שתאיר בו התורה הקדושה ואור יום השבת, שהם תכלית כל מעשה הקרבנות, ולהביא את האדם לתשובה שלימה ומצד החסד, כרצונו יתברך בכל דרכי התשובה.

שכא ראובן ופתח בתשובה, ועל אף שכבר אמרו על אדם הראשון שחטא ועשה תשובה כמוכא שם במסכת ערובין (בדף יח ע"ב), וכן אמרו בבראשית רבה (כב, יב) על קין שעשה לבסוף תשובה, עם כל זה מעולה מהם תשובת ראובן, כי אדם פתח בתשובה מצד הדין, שהרי הלך בתענית ק"ל שנה, ולא חיפש להאור מ"ה שיאיר בו ויתקנו, אך לבסוף כאשר השיג דרך ונצנצן מאור התשובה בדרך של תיקון מלמעלה, כסוד יום שבת וכאמור, ואז פתח וזימר "מזמור שיר ליום השבת" כמוכא במדרש (שם), וכן תשובת קין לא היתה בשלמות מצד הרחמים, שהרי לבסוף בא המבול ושטפו כמו במדרש (שם), אמנם ראובן פתח תיכף בתשובה מצד החסד ולא מצד הדין, וזוה לא נשתהה בחטאו כלל, וזה היה מתוך שחזר תיכף לשמש ליעקב, כנאמר בו תיכף (בבראשית לו, כט) "וישב ראובן אל הבור", ש'וישב' הוא לשון תשובה, ופירש רש"י שהיה ראובן ממש את אביו, ועוד פירש שהיה שרוי בשקו ובתעניתו, והם אחד, כי היה נכנע מצד שקו ותעניתו, אך עיקר תשובתו היה במה שהיה משמש לאביו.

כי היה יעקב בסוד השראת האור מ"ה כמוכא בתיקוני"ז חדש (בדף קט ע"א) והיה נרמז בתפארת כנודע, ומתוך כך לא נשתהה ראובן כלל בחטאו, וכנאמר (בבראשית לה, כב) "וישמע ישראל, ויהי בני יעקב שנים עשר", ופירש רש"י ללמדנו שכולם שווים לטובה וכולם צדיקים, שלא חטא ראובן, כי על אף שנתרחק, כנרמז במה שהפסיקו הכתובים הענין כמוכא במדבר רבה (יג, יח), עם כל זה מפני שלא נשתהה כלל בחטאו נגד קדושתו ודעתו של אביו, ונזדרז לאלתר לעשות תשובה כמו שביאר הספורנו (שם בבראשית לה, כב), היינו להיות נכנע ולהכנס בד' אמותיו של יעקב ולשמשו, לכך זכה להיות שווה עם אחיו לגמרי.

יא

ומפני שנחשב ראובן שפתח בדרך של תשובה, לכך זכה שיצא ממנו הושע בן בארי שתיקן את הברית לכל הדור כולו, וכמוכא שם בבראשית רבה (פד, יט) שאמר לו הקב"ה לראובן אתה פתחת בתשובה, חייך שכן בנך עומך ופתחת בתשובה, וזהו הושע בן בארי שפתח "שובה ישראל עד ה' אלהיך" (הושע יד, ב), שהיה הולך ומשיב לניצוצות הקודש מכל המקומות הנדחים בתכלית הריחוק, כי היה נטוע בשלימות תיקון הדעת, ותיקן לחטא אדם הראשון שלא היה נשען על אור מ"ה העליון, כי נאחז בו באדם הראשון מצד הדין ממני שהיה בו שמץ מחשבה שיכול הוא לתקן איזה דבר על ידי עצמו בתעניות וסיגופים, אמנם ראובן השכיל להבין שבכל שקים ותעניות אשר יהיו אינו יכול להשיב לליבוניא דמוחא ולסוד הנורא הנמשך מהשראת השכינה ממש, וכמו שאמר רבי יהודה בזוהר ויחי (בדף ריט ע"ב) שעל חטא הברית אין האדם יכול לשוב בתשובה.

וידע ראובן שכל שק ותענית שיעמוד בו אינו אלא בכדי שיכניע את עצמו ויהיה כעני בכדי שיוכל להאיר בו האור מה, וכמו שאמר הרב מתיבתא דלעילא בזוהר שלח (בדף קסו ע"א) 'אעא דדליק ונהורא לא סליק ונהיר ביה, ינענעון ליה, ויסלק ביה נהורא ואנהיר' (-עץ הדולק ולא עולה בו האור יפה, מנענעים אותו, וזוה ידלק בו האור יפה, והוא משל לאדם), היינו שאין ענין הביטוי והתענית אלא בכדי שיאיר בו האור העליון, והוא שיתקן בו תחילה את סוד הדעת וְיִטָּה בו לרקיע המשוה ומייחד בין החסדים להגבורות שבדעתו, ומתוך כך יבוא לשוב ולהאמין בכל התורה, ובכח השבת ובזכות הצדיקים שיאירו בו קדושות עליונות לעורר ולהשיב את כולו אל השי"ת ולא לשוב לכסלא כלל.

יב

כי לשוב בתשובה הוא דבר שלמעלה מן הטבע, ולזה צריך להמשיך אור חדש מלמעלה ולחדש ולתקן המוחין, ונקרא אור זה אור מ"ה החדש, כי מתחדש הוא בכל שעה לחדש את דעת כל הנבראים כולם. וכאשר בא האדם אל חכמים, מלמדים הם לו תחילה להזדרז לתקן את מחשבתו, וזהו שאמר ה' למשה "צו את יהושע" (דברים ג, כח), שאין צו אלא לשון זירוז' כמו שתנא דבי רבי ישמעאל במסכת קידושין (בדף כט ע"א), כי עיקר הזריזות היא במחשבה, שיזדרז לחשוב באור העליון שְׁמִטָּה כלפי חסד, במחשבות טובות.

והוא תיקון האות א', כי כנסת ישראל היא בסוד שם אדנו"ת, וצריך שיאיר מהאות א' ברום המעלות, הרומז לאות א' דשם אה"ה וא' דשם אדנו"ת,

קחו חלק במפעל הקודש

המעונינים להצטרף למערך הרכזים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות
076.5995991 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com
לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com